

Naujienu Antroji Dalis

NR. 799

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

JUDICARE VENIS PER IGNEM

Janinos Gerulaitytės tragiško žuvimo 21 metinė

Wieviele starben? Wer kennt die Zahl?
An deinen Wunden sieht man die Qual
Der Namenlosen die hier verbrannt
Im Höllenfeuer aus Menschenhand.

DRESDEN

(Kiek jų čia mirė? Kas žino skaičių?
Tik tavo žaizdos primena kančią
Tų, kurie žuvo, nepalikę žymės
Žmogaus sukurto pragaro liepsnose.

DRESDENAS)

Pragaro liepsnose daug ir
lietuvų žuvo

Dresden, Saksonijos sostinė, prie Labos (Elbės) upės, kuriuo vokiečiai iki praėjo karo pagrįstai didžiavosi kaip puošniausiu savo Reicho miestu, gražiausios architektūros, mokslo ir kultūros centru, tikrumoje visai nebuvo vokiečių miestas. Jis išsivystė iš slavų sorbų kaimo vardu Dreždžane ir kaip Prūsija su Karaliaučium, visiškai panašiai Saksonija su Dresdenu yra vokiečių "Drango" (ugnimi ir kardu) ekspansijos padaras. Vienu gražiausių Europos miestu Dresdenas patapo per aštuonioliktąjį šimtmetį, Saksonijai esant personalinėje unijoje su Lenkija ir Lietuva. (Fridrichams Augustams II ir III esant Saksonijos, Lenkijos ir Lietuvos karaliais). Tačiau Dresdenas buvo "po nelaiminga žvaigžde gimęs", nes jau 1760 metais Prūsijai užpuolus buvo sugriauta apie 400 brangių baroko ir rokoko stiliaus pastatų, skaudžiai nukentėjo Septynerių metų ir Napoleono karų metais, o Antrojo Pasaulinio karo metu, Hitlerio "tūkstanties metų reichs" paskutiniaisiais metais, buvo anglų ir amerikiečių aviacijos beveik visiškai nušluotas ir atiduotas Sovietų Rusijai "pavaldyti", priklausio Kremliaus satrapo Ulbrichto "vokiečių demokratinei liaudies respublikai", yra paliktas kitapus geležinės uždangos ir tebeguli griuvėsiuose...

Didžiojo bombardavimo dienomis, 1945 metų vasario 13 ir 14 d. Dresdene, kaip ir Lietuvos Enciklopedija pateikia, apie 650,000 nuolatinių gyventojų ir apie 750,000 karo pabėgėlių. Bombardavimo metu žuvo apie 250,000 žmonių (kiti nurodo apie 100,000), kurių tarpe daug lietuvų...

Tą žiemą gerokas skaičius lietuvių kentė Berlyne, kur, buvusioje Lietuvos atstovybėje, Kanto gatvėje, bent iš vardo, veikė ir Vokietijos Lietuvių Sąjunga. Ypač gyvas lietuvių žurnalistų pabėgėlių būrelis buvo susispietęs Berlyne. Viena iš to būrelio buvo Janina Gerulaitytė, jau tur būt, ir gimusi žurnalistė, nes Lietuvos žurnalistų Sąjungoje ji išbuvo nuo pat pirmosios L. Ž. S. įsikūrimo dienos iki pat paskutinės savo gyvenimo dienos, ir ne eiline nare, bet visuomet užimdama kurias nors pa-

reigas valdyboje, ir ne dėl vardo, bet dėl darbo, kadangi buvo visą amželį darbšti kaip skruzdėlė.

Janina (Janė, Jonė) Gerulaitytė per 20 metų ištarnavo Eltoje vertėja ir redaktore, nepaprastai judri, veikli, gyva, draugiška ir, rodos, jokių pavojų nesibijanti mergaitė, tačiau kai sąjungininkų eskadrilės pradėjo Berlyną vis labiau pamėgti ir diena iš dienos paskiras miesto dalis skaldyti, Janina pradėjo savo kolegas prikalbinėti kraustyti į Dresdeną, kurs ir Berlyne garsėjo, kaip žymiausias Vokietijos meno kultūros ir karo ligoninių centras. Kokiems kitiems tikslams naciai Dresdeną buvo pasirinkę, aišku, mes negalėjome žinoti. Kadangi visi kiti taip greit negalėjome apsispręsti, tai Janina, nieko neblaukdama, atsisveikinusi tuojau išvažiavo. Tai buvo labai trumpai prieš paskutinius didžiulius bombardavimus. Šiandien sunku besusivokti net to meto kalendoriuje, nes dienomis ir naktimis pusę laiko praleidžiant požemiuose, nebebuvo skirtumo, kaip tas laikas slinko. Tik tiek, kad labai greit po Janinos atsisveikinimo buvo paskelbta baugi žinia, jog Dresdenas sunaikintas ir apie Janiną Gerulaitytę bei daugelio kitų žinomųjų lietuvių likimą nieko nebežinoma...

Nuo bado, maro, ugnies ir karo!

Tose, lietuvių ir žemaičių, kalnėnų ir aukštaičių per šimtus metų ant kelių suklupus giedamose suplikacijose yra vienoje eilutėje išsakytos visos didžiosios žmonijos rykštės, tie keturi "Apokalipso žirgai", tik žodžių tvarką būtų reikėję perstatyti, "karą" pastatant pirmoje vietoje, nes karas atneša visa kita, — ir badą ir ugnį ir marą... O totalinis karas, kurį išrado ir pradėjo praktikuoti Hitlerio naciai, visa tai atnešė pilnu saiku ir su kaupu...

Mums, likusiems Berlyne, visiškai panaši, tik, laimei, ne paskutinė diena buvo sąjungininkų paruošta, rodos, vasario 22 d. Kada Rudolfo Mozės masyvinių iš akmens statytų didžiulių namų rūsiuose įrengtos slėptuvės nuo toninių bombų užgriuvo ir išėjimai buvo užverstai, tai tik priešlėktuvinės apsaugos vyrams įvairiomis katakombomis išvedus žmones į kelintų namų kiemą, diena apie 11 valandą

DAGYS

Laikas į pensiją (medis)

priešpiet buvo virtusi naktimi, baisi vėjo audra nešė su savim dūmus, kibirkštis ir degančius popierius, o žmonės Jeruzolimos gatvėje kapstėsi per staiga atsiradusias užgriuvusių namų sienų barikadas, burnas ir akis nosinėmis, skarelėmis ir kas kuo beturėjo užsidėję, nebesuvokdami, kur toje valandoje sukti, kadangi visur, kur pasisuksi, tamsoje tik bliksi degančių stogų karnizai ir traška-poška irstančių pastatų siūlės. Tame chaose pasigirdo žmogaus balsas: "Nach Potsdamer Platz!" (Į Potsdamo aikštę). Pradėjo būriuotis daugiau judančių figūrų ir laiptoti per pavojingas kliūtis — tie, kurie žinojo, kurioje pusėje yra Potsdamo aikštė, priešakyje, o kurie nebežinojo ar visai nežinojo — sekdam įkandini.

Nors puolimas buvo praėjęs, bet perkūno griovimai vienoje, tai kitoje pusėje, užpakalyje ir priešakyje, kartojosi. Sakė, tai esančios "laikrodinės bombos", kurios nukritę sprogsta tik tam tikrą laiką palaukusios... Ir štai žmonės pradėjo šukauti ir rankomis į purvinai juodą dangų rodyti. Danguje, pačiame dienovidžio taške, pro tirštą dūmų gaubtą pamatėme kruvinai raudoną diską. Tai būta saulės, ir kai pagaliau atsivėrė Potsdamo aikštėje, staiga prieš mus nušvito skaiti graži saulutė, o kai, lyg Loto žmona, atsigrėžęs pažvelgiau į nueitą kelią, tai subombarduotoji Berlyno dalis klaičia juoda dūmų siena buvo uždengta iki pačių debesų... Paskiau visą savaitę matydavome, kaip vokiečiai įvairiomis vežimo priemonėmis veža brezentais apklotus krovinius... Lass die Toten ihre Toten be-graben.

Dies irae dies illae Dresdene

Kad panašius, tik nepalyginamai klaikesnius dalykus Dresdene pergyveno, tik nebegalėjo aprašyti mūsų bendro likimo kolegė Janė Gerulaitytė ir kiti mūsų tautiečiai su tūkstančiais kitų tautybių ir pačių vokiečių pabėgėlių bei vietinių, vaizdžiai parodo žemiau patiekiami santrauka iš "Sonntagspost" praeitų metų vasario 14 d. numerio Josef Edelmanno straipsnio "Pragaro ugnis iš žmogaus rankos":

Dresdene prasidėjo 1945 metų vasario 13 dienos Karnevalo (užgavėnių) vakaras. Visame savo gražume pasitinka miestas tą žiemos šventę. Gatvės ir aikštės prisipildo žmonių. Prie normaliai 670,000 gyventojų tomis dienomis yra prisidėję daugiau kaip 300,000 pabėgėlių iš Rytų kraštų ir rytinės Vokietijos.

Dresdene nėra jokių viešų oro apsaugos bunkerų. Oro apsaugos rūšiai blogai pastatyti. Kaltė už tokį civilinių gyventojų apeidimą pirmoje eilėje tenka NS gauleiteriui Martin Mitchmannui. Savo vilos sode Comenius gatvėje tas "aukso fazanas" sau pasistatė bingtą privatų apsaugos požemį.

Kai 9:15 valandą vakaro oro pavojaus sirenos pradėjo kaukti ir netrukus pakartotinai pilno pavojaus aliarmą skelbti, dresdeniečiai lyg iš miego pradėjo pabusti.

Prieš pat 10 valandą vakaro viršum Dresdeno atsiveria pragaras. Dangus viršum viso miesto "Kalėdų eglučių" prikabintas atrodo šviesus kaip diena. Aštuonių šimtų anglišku lėktuvų lyg perkūno griovimas girdimas pačiuose giliausiuose rūsiuose. Pirmoji bombų kru-

(Nukelta i 2 psl.)

J. VLKS.

PROF. VL. LAŠA PRISIMINUS

Sausio 3 d. Kaune mirė dr. profesorius Vladas Lašas, gimęs 1892 m. sausio 3 d. Paupės val., Rokiškio apskrityj. Medicinos mokslo studijas pradėjo 1911 m. Tartu mieste ir baigė 1915 m. Pirmojo pasaulinio karo metu, pradėdamas 1915 m. ir baigiant 1917 m., jis buvo karo fronte gydytoju. Po karo grįžęs Lietuvon, pradėjo gydytojo praktika verstis Rokiškyje ir dirbo vietos ligoninėje. 1920 m. atsikėlė į Kauną ir pradėjo Aukštuosiuose kursuose mokslo darbą. Įsikūrus Lietuvos universitetui, buvo išrinktas pirmuoju medicinos fakulteto sekretorium, vėliau to fakulteto vedėju - dekanu. Dėstė fiziologiją (gyvybės reiškinių mokslą) ir iš tos srities daug parašė mokslo darbų.

Lietuvos okupacijos metais taip pat nenutraukė savo mokslo darbo. Dirbo Medicinos Institute ir buvo išrinktas Lietuvos Mokslo Akademijos nariu bendradarbiu.

Mudviejų pažintis su Vl. Lašu siekia 1912 m. vasarą Rokiškio apskrityj.

Tą vasarą ir rudenį, politinė prasme, Rokiškio apskr. buvo nemažas subruzdymas, —ėjo rinkimai į ketvirtąją Rusijos valstybės Dūmą. Nors rinkimai į ketvirtąją Dūmą buvo cenziniai, netiesioginiai, bet Lietuvos politinės grupės, tada veikusios pagrindy, pasiryžo dalyvauti ir įrodyti, kad Lietuva yra lietuvių apgyventa ir kad net cenziniais, netiesioginiais rinkimais atstovais į Dūmą bus išrinkti lietuviai.

Lietuvos socialdemokratų ir liaudininkų centrai, nors ir maža tikėdamies savus praveisti, bet pasiryžo pasireikšti bent agitacija.

Socialdemokratų buvo opioji vieta, — tai buvęs trečios Dūmos socialdemokratas Kuzma,

kilęs iš Kulių kaimo, Južintų val., Rokiškio apskr. Jis nuo seniau dalyvavo socialdemokratų sąjūdyje, buvo suimtas, kalintas, vėliau paleistas ir į trečią Dūmą išrinktas kaip socialdemokratų atstovas. Dūmoj susiprato su rusų vadinamųjų kadetų partija ir prie jų prisilijo. Jis buvo pasišovęs ir ketvirtos Dūmos rinkimuose dalyvauti. Socialdemokratai nutarė kovoti prieš jį, kaip prieš svetimųjų prisiplakėlį. Tam pritarė ir liaudininkai.

Tuo būdu socialdemokratai toje rinkiminėje kovojėjo sutartinai. Jie Kauno gubernijos savo atstovais buvo numatę socialdemokratą P. Keinį ir Mykolą Januškevičių (1886 — 1942).

Tai rinkiminei veiklai sutvarkyti ir jai praveisti buvo numatytas J. Petruelis ir šias eilutes rašantis.

Vienų atlaidų metu Kamajuose pas ūkininką šutą buvo numatytas platesnis pasitarimas po priedanga jaunimo vakaruškos. Čia ir susipažinau su mediku studentu Vl. Lašu, kurį jau

žinojau kaip moksleivių laikraščio "Aušrinės" bendradarbi, "Lietuvos Žinių" ir "Lietuvos Ūkininko" korespondentą.

Toji mudviejų pirma pažintis buvo ne visai vykusiai

Jis neturėjo tikslių žinių iš liaudininkų centro apie rinkimus į Dūmą. Man padarius prašymą, kad nederėtų balsuoti už Kuzmą, o geriau pasirinkti M. Januškevičių ir P. Keinį, Vl. Lašas tuoj pastebėjo, kad M. Januškevičius niekam nėra žinomas, o Kuzma jau yra Dūmoj buvęs, tai ir patyrimą turi. Gera, kad tuoj jis nušaly buvo įspėtas J. Petruelio, jog aš turiu atitinkamus įgaliojimus iš centrų ir jų vardu kalbu. Tą rinkiminę kovą teko varyti labai atsargiai, kad nepajustų policija ir kartu Kuzmos šalininkai.

Po tos pažinties kartu bendradarbiavome rinkiminėj veikloj.

Po šio įvykio mudu jau susidraugavome ir jis mane aplankydamas J. Petruelio sodyboj Audros kaime, netoli Rokiškio. Tą vasarą ruošiausi kvotimams iš fiziologijos. Darbas buvo sunkus. Čia man daug padėjo tada studentas medikas Vl. Lašas, nes pasirodė, kad fiziologija jo buvo mėgiamas dalykas ir ta mokslo šaka buvo labai susidomėjęs. Lietuvos universitete taip pat pasirinko savo darbui tą mokslo sritį.

Rinkimai į ketvirtąją Dūmą mums nelaukta pasisekė

Kuzma nebuvo išrinktas rinkikų, tai ir negalėjo būti į Dūmą išrinktas, nes atstovus rinko vietoje išrinktieji rinkikai.

M. Januškevičius ir P. Keinys buvo išrinkti. Policija tik atstovų rinkimų dieną susidomėjo mano asmenybe. Mat, pačių rinkimų metu nebuvo leidžiama pašaliečiams įeiti į rinkimų būstinę. Man pavyko prasprukti, įteikti rinkimams lapelius už ką balsuoti ir laimingai išsinešinti. Kiek vėliau grįžus Zarasuose į viešbutį, šeimininkė tuoj įspėjo, kad policija manęs ieškanti. Tada aš pėsčiomis pasileidau į Daugpilį, o iš ten traukiniu Petrapilin.

Vargu būtų galėjusi prikibti prie manęs policija, nes turėjau pažymėjimus, jog esu "Lietuvos Žinių" korespondentas, o kitas kiek svaršnis pažymėjimas, tai iš rusų dienraščio "Rec" komandiruotė korespondentu į Kauno guberniją. Tai kaip korespondentas galėjau teisintis, kodėl užsukau į rinkimų būstinę.

Karo metu mudviejų pažintis su prof. Vl. Lašu nutrūko. Jau mudu suėjova, kai jis buvo išrinktas St. Seimo atstovu, buvo Valstiečių Liaudininkų frakcijos ir Centro komiteto narys.

Prisiminėm ir anuos Dūmos rinkimus ir pasidžiaugėm, kad lietuviai tuos rinkimus laimėjo. Be P. Keinio ir M. Januškevičiaus, į ketvirtąją Dūmą buvo išrinkti dar kun. Lūkaitis ir M. Yčas.

JUDICARE . . .

(Atkelta iš 1 psl.)

Ša šnioksdama pasipila į miestą. Sprogstamosios bombos seka 650,000 padegamųjų bombų ir fosforo, pamaisant su 2 ir 4 tonų sunkiosiomis sprogstamosiomis bombomis. Pusę valandos krinta tas ugnies lietus ant neapsaugoto miesto. Namai ir gatvės dreba - siūbuoja kaip per žemės drebėjimą.

Kentančių gyvulių ir žmonių riksmas dingsta kurtinančiose eksplozijose ir šnirpstančiame pragaro karštyje. Elektros šviesa užgęsta. Iš milijonų sutrūkusių vamzdžių prasiveržia dujos ir vanduo. Per keletą sekundžių tūkstančiai namų apsemti liepsnų. Tūkstančiai žmonių, namams užsidegus puofimo metu, iš rūsių išbėga į gatves, kur sekancios krantančių bombų bangos yra į skiautes sudraskomi. Namai virsta ugnies krosnimis ir įkaitę susprogsta, po savim palaidodami tūkstančius žmonių. Tie, kurie iš namų išbėga, gatvėse bematant pavirsta degančiais fakelais. Šimtai ir tūkstančiai tokių degančių rėkiančių fakelų susmunka ir nutyla. Juos seka nauji. Niekas neišlieka gyvas. Staiga pasikelia ugnies audra. Ji siaučia per gatves ir aikštes, paversdama liepsnomis visa, kas dar nedegė.

Baisiai šėlsta giltinė daugybės pabėgėlių tarpe, kurie su savo arklinais vežimais buvo įsikūrę "Didžiajame Sode". Fosforo pripilti dideli kanisteriai (skardinės) nukritę sprogsia iš išgąščio išprotėjusių žmonių tarpe, kuriuos beregint liepsnos apsupa.

Dešimtys tūkstančių žmonių per pirmojo puolimo pusvalandį nutroško, bombų krušoje ir ugnies audroje žuvo. Ugnies iš lauko apsupti kiti tūkstančiai viduje laukia išsigelbėjimo, bet karo furija niekam nerodo pasigailėjimo.

Vos pustrėčios valandos po pirmojo puolimo praėjus sekė antras bombų ir ugnies krušos lietus. Greit po pusiaunakčio tarp 1 ir 1:35 valandos vasario 14 d. anksti rytą 1,350 keturmotorinių "Liberator" ir "Fortress" tipo bombonešių, 900 medžiotojų lėktuvų lydimų, užpuolė tebedegantį Dresdeną. Dabar tebedegancios miesto sritys buvo užbertos šimtais sunkiųjų sprogstamųjų bombų.

Lietuvos nepriklausomybės metais Vl. Lašas, greta savo mokslo specialybės, įdomavos ir politika. Jis buvo uolus valstiečių liaudininkų sąjūdžio veikėjas.

Pirmais bolševikų okupacijos metais pasimatėme Vilniuje

Tada jis prasitarė, kad reikia ir vėl mums taip suartėti, kaip rinkimų metu į ketvirtąją Dūmą. Pastebėjau, kad teks dar gerokai luktelti. Dabar nežinia kas ir dėlko kitur atsidūrė ir dar kas susimes svetimiems talkininkauti. Suprato.

Bet štai užgriuvo vokiečių okupacija

Dabar Kaune vieno pasimatymo metu ir vėl jis atnaujino pa-

(Nukelta į 3 psl.)

Centrinėje geležinkelio stotyje prasidėjo didžioji katastrofa. Visi bėgiai beviltinai išardyti ir užsikimšę. Traukiniai nebegali išeiti. Visos stoties vietos, aikštės, patalpos, salės ir kampanai dešimtimis tūkstančių žmonių perpildyti. Bombų smūgiai greitai artėja. Pagaliau minia nebeišveria. Kas jai kelią pastoja, sutrypiama, sutraiškoma. Viršum Dresdeno ir stotyje sužvėrėjęs žmogus nebesivarždamas murkdo į save panšųjį.

Stotis pavirsta klaičiu masiniu kapu. Daug vagonų susprogsta su visu savo gyvu kroviniu... Iš stoties platformų tolumos girdėti tūkstančių žmonių mirties šauksmai. Sulankstyti bėgiai pribirę negyvų ir mirstančių kūnų. Kur nepažvelgsi, kabo išdraskytos žmonių kūnų dalys...

Panašios scenos vyksta plačiose Elbės pakraščių pievose...

Dresdeno Senajame Turguje oro apsaugos tikslams buvo pastatyti du dideli vandens baseinai. Per pirmąjį oro puolimą visos gaisrų gesinamosios mašinos išskubėjo, bet pakelviui įstrigo. Daugelis gaisrininkų patys savo vežimuose sudegė. Gyvieji šoka nuo vežimų ant įkaitinto asfalto ir tuojau pradeda degti. Milžiniškieji vandens baseinai nebegali būti gaisrų gesinimui panaudoti. Trokšdami rūsiuose, daugelis žmonių nubėgo prie vandens baseinų ir mirkydami rankšluosčius, skaras ir antklodes bando nuo karščio ir ugnies apsiginti. Kiti, kurį drabužiai dega, šoka stačiai į baseinus. Baseinai yra pustrėčio metro gilumo. Daugumas nemoka plaukti, nors ir plaukiantieji ir neplaukiantieji lygiai skęsta, kadangi kiti skęstantieji juos į gilumą traukia. Kas dar iš skęstančiųjų ištrūks, priplaukia prie baseinų krantų, bet algėmis apaugę slidūs betoniniai krantai yra nepasiekiamai aukšti. Vis daugiau žmonių apsupa baseinus ir pamatė juose vykstančių baisių mirties kovą nori trauktis atgal, bet besigrūdančiųjų yra į mirtį nustumiami. Pagaliau pataikyta bomba susprogdina vieną tų milžinių baseinų. Šnioksdama metro aukščio vandens lavina pasileidžia į žemiau esančią Senojo turgaus dalį ir greitai masiškai užgriuvo gatves. Šaltam vandeniui susitikus su gaisrų liepsnomis, pakyla milžiniški verdančiai karštų vandens garų sūkūriai. Kas rūsiuose buvo išlikę gyvi, dabar nusibaigia rūsius užliejusiame tvane.

Rytui auštant, viršum Dresdeno kabo kilometro aukštumo dūmų debesys. Miestas klaičioje tamsoje paskendęs. Kas dar buvo gyvas likęs, stengėsi iš to mirties miesto išbėgti. Užmiečio gatvės ir keliai dešimčių tūkstančių žmonių užkimšti. Štai lygiai 11 valandą priešpie, vasario 14 dieną, prasideda trečias oro puolimas: 1100 bombonešių puolimas trunka 30 minučių. Šio puolimo tikslas užmieščiai, kurie beregint virsta griuvėsiais. . .

J. Pr.

2 — NAUJENOS CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, FEBRUARY 12, 1966

SAVI IR SVETIMI — IŠ ARTI IR IŠ TOLI

VL. BAKČNAS

Tolimoje ir šaltoje švedijoje šiomis dienomis savo gimtadienį — 61-mąjį — švenčia ten gyvenęs Kristupas Plonaitis, gerai žinomas nepriklausomos Lietuvos laikų buriuotojas, jūrų skautas, klaidėdiškis veikėjas. Pernai metais jis "užrišo maišą" su 60 — beveik nepastebėta, todėl, manau, kad dabar būtų kaip tik laikas bent trumpai jį prisiminti, kai ant "maišo" reikia rašyti jau 61. Juo labiau, kad čia, Amerikoje, ypač Čikagoje, gyvena daug jo prietelių.

Kristupas Plonaitis gimė 1905 m. vasario 16 d. Klaipėdos krašte, Kintų kaime, Kuršių marių krante, pasiturinčio ūkininko — žvejo šeimoje, kuri nuo senų laikų buvo žinoma savo tvirtu lietuviškumu. Dėl tos šeimos lietuviškumo negali būti jokios abejonės, nes tokios tyros lietuviškos dvasios lietuvis, kokių yra Kristupas, anais vokiškais Klaipėdos krašto laikais galėjo išaugti ir išlikti tik labai stiprioje lietuviškoje šeimoje.

Baigęs Klaipėdoje vokiečių gimnaziją, Kristupas perėjo į bankinę tarnybą, — dirbo įvairiuose vokiečių, paskui lietuvių bankuose, gi keliais paskutiniaisiais metais prieš Klaipėdos netekimą (1939 m.) Kristupas jau buvo aukštai įkopęs Klaipėdos uosto jūrinio transporto organizacijoje, kuri apėmė laivų pakrovimą, sandėliavimą, visą to darbo administravimą ir t. t. ir t. t. Tick, trumpai, apie jo profesiją Lietuvoje.

1923 metais dar gana jauną Kristupą matome sukilėlių eilėse, už ką jis yra apdovanotas Klaipėdos sukilimo medaliu. Vėliau jį matome įvairiose Klaipėdos lietuvių organizacijose — kultūrinėse ir politinėse, o dar vėliau jis beveik visų savo dėmesį sukoncentruoja jūrų skautų, jachtklubo ir jūrų šaulių veikloje. Jūrų skautų organizacijoje jis turi jūrų skautininko laipsnį. Už savo nenuilstamą lietuvišką veiklą yra apdovanotas D.L.K. Gedimino ordinu, neskaityt visos eilės kitų atžymėjimo ženklų.

Dabar, berods jau nuo 1942 metų, Kristupas Plonaitis gyvena Švedijoje, Gothenburgo mieste, kur verčiasi importo — eksporto bizniu. Tarpe kitų jo biznio šakų — yra druskos iš Vokietijos importavimas.

Jo atsiradimo Švedijoje aplinkybės yra gana įdomios. Rodos, 1933 metais (?) K. Mažonas suorganizavo pirmą lietuvių jūrinę kelionę jachta iš Klaipėdos į Londoną. Kelionė buvo atlikta K. Mažono jachta "Gulbė", kuriai vadovavo Kr. Plonaitis. Pakeliui į Angliją "Gulbė" užsuko Gothenburgo uostan. Kaip ir pridera geriems sportininkams — "Gubės" igula padarė mandagumo vizitą Lietuvos generaliniam garbės konsului Gothenburge, Erland Erlandsonui. Konsulas iškėlė vaišes, kurių metu buvo susipažinta ir su konsulo visa šeima. Ir... kaip tik čia Kristupo akis pakrypo į... konsulo dukrą Britą, kuriai, atrodo, Kristupas taip pat nuo pirmo susitikimo liko ne tik akyje, bet

ir širdyje... Vėliau, jau iš Klaipėdos, Kristupas vienas dar kelis kartus lankėsi Gothenburge, kur pagaliau įvyko ir vestuvės, po kurių ir Brita persikėlė Klaipėdon. Neilgai truko, kai Brita išmoko puikiai lietuviškai kalbėti. Ir ne tik pati kalbėjo, bet vėliau lietuviškai mokė ir savo vaikus.

Tokia yra jūrinė saga (iš romantiškos pusės), vienintelė lietuviška mūsų laikuose, kurios vyriausioju veikėju buvo Kristupas (arba "Kristapuzis", kaip mes jį jūrinėse kelionėse vadindavome) Plonaitis ir grakšti, blondinė švedukė, Brita Erlandson — Plonaitienė.

Kai vokiečiai užėmė Klaipėdą 1939 m., Kristupas nepabūgo ir liko Klaipėdoje, kur laisvojoje Klaipėdos uosto Lietuvos zonoje turėjo atsakingas pareigas, kiek tai lieti Lietuvos importą — eksportą tomis (laisvosios zonos) sąlygomis. Paskelbus Lietuvos — Vokietijos optacijos sutartį, Kristupas Plonaitis buvo pirmasis klaidėdiškis, optavęs Lietuvos pilietybę, ir aš pats asmeniškai turėjau malonumo savo senam prieteliui, su kuriuo "išmaurojome" daug jūrų kelionių, paruošti Lietuvos pilietybės dokumentą su Nr. 1. Toks buvo Kristupas — lietuviškuose reikaluose visur Nr. 1.

Netoli Klaipėdos, Šėperijoje, buvo nusipirkęs mažą ūkėlį, kurį iš pagrindų sumodernizavęs, jame ir gyveno su šeima. Ūkėlis arba "padvarijs" (taip mes vėliau tą puikų nuosavybę prie pat marių kranto pavadiname), kuriai 1941 m. su sovietais prasidėjus, buvo gera užuovėja nevienam miestelėnui, nes Klaipėda (taip buvo manoma) kaip uostas pirmomis karo dienomis rusų bus puolamas iš oro. Plonaitių padvarijs ne vienas pabėgėlis rado šiltos užuovėjos. Kaip nuotraukoje matosi, ten kuriam laikui buvo sustojęs ir inž. Jonas Augustaitis ("Naujienų" bendradarbis, dabar gyvenęs Vokietijoje) su šeima. 1942 m. pradžioje, Britos Plonaitienės tėvo rūpesčiu ir pastangomis, Švedijos Užsienų Reikalų Ministerijos pakartotino reikalavimo dėka, Kristupo Plonaitio šeima vokiečiai leido iš Klaipėdos išvykti Švedijon.

Plonaitių "padvarijs" (1941 m.) Brita Plonaitienė apkerpa karo pabėgėlių inž. Joną Augustaitį. Pusiau galvos matosi Kristupas Plonaitis, gi toliau kairėje — ponis Augustaitienė. (Nukelta į 4-tą psl.)

PROF. VL. LAŠA . . .

(Atkelta iš 2-ro psl.)

sisakymą apie glaudesnę bendradarbiavimą iki sudarymo vienos grupės. Pasakiau, kad vieta apie tai pagyvoti ir pasišnekėti siaurame rately.

Kuriam laikui praslinkus, Dr. prof. Jurgis Krikščiūnas, suėjęs su manim, kvietė pas save į svečius mane ir St. Kairį pasikalbėti. Nuėjom. Radom ten ir dr. prof. V. Lašą.

Šeimnininkas J. Krikščiūnas pasisakė, kad kvietė mus apžiūrėti jo triušų vedamą ūkį... Bet tuoj tarp mūsų prasidėjo ilgesnės šnekos apie artimesnį susibūrimą ir ateities bendrą darbą.

VL. Lašas pasisakė, kad jis tarp liaudininkų ir socialdemokratų nematęs praktiškame gyvenime jokio skirtumo.

Akivaizdoje to, kokioje padėtyje atsідūrusi Lietuva, yra būtinas reikalas suburti visas pajėgas, kurios yra artimesnės. J. Krikščiūnas buvo kiek atsargenis. Jis kalbėjo tik apie galimą glaudų tarpusavi bendravimą.

Prof. St. Kairys tokio bendradarbiavimo galimumo nepaneigė,

nes jau ir praecytyje būta. Jis gali būti glaudesnis, bet dėl susiliejimo prof. St. Kairys kalbėjo dar atsargiau. Jis pastebėjo, kad toksai sąjūdis, kaip liaudininkų pagrįstas demokratijos pradais yra gyvenimiškas, Lietuvos gyvenime būtinas. Jis apima ne vien tik kaimo demokratiškai nusiteikusią ūkininkiją, bet ir šviesuomenės dalį, kuriai atrodo socialdemokratų per radikalūs.

Liaudininkams kartu su socialdemokratais sudarius kitą bendrą sąjūdį, ūkininkija vargu tam pritartų dėl savo padėties, o šviesuomenės dalis visai nukryptų. Tuomet neišvengiamai atsirastų naujas sąjūdis gal net kiek labiau palinkęs į dešinę, ir apsikarptęs nuo platesnių demokratijos pradų.

Po tų draugiškų ir itin įdomių pasnekėsių prof. J. Krikščiūnas aprodė savo triušų ūkį. O tas ūkis susidėjo tik iš vieno stambaus patino ir kelių patyčių kiek smulkesnių. Ir aprodęs pastebėjo, kad, girdi, dabar turėsite ką papasakoti smalsuoliams, jei tokie pasitaikytų, kuriam reikalui jus pasikviečiau į svečius...

Retesnėmis progomis panašus J. Krikščiūno triušų ūkio apžiūrėjimas pasikartojo, bet vokiečių sekliai subruzdus, turėjome liautis. Tada jau buvo sukamas ratas įkurti Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą, tai nebuvo gyvo reikalo tas iškeltas klausimas toliau nagrinėti ir atsargumo dėlei, tie pasimatymai buvo nutraukti.

Artėjant antrai bolševikų okupacijai, vieno pasimatymo proga,

V. Lašas pasisakė, kad jis apsisprendęs likti Lietuvoje.

Esą, sužinojęs, kad užtiktaime išvežamų į Sibirą sąrašė, jis nebuvo įtrauktas, tai gal nebus vėžamas.

VL. Lašo asmenybė įdomi ne vien tik kaip politiko, mokslininko, bet kartu ir kaip mokslo žinių igyvendinimo praktiškai.

Jis pirmas Lietuvoje susirūpino žmogaus mitybos klausimu, sveikatos apsaugos ir jos užgrūdinimo požiūriu. Tam darbui jis rinko žinias per savo studentus, kaip Lietuvos kaimo ir miesto gyventojai maitinasi, kiek jie kalorijų suvartoja ir kiek jų vartojamas maistas tinca sveikatai palaikyti.

Kai rektorijaujant prof. Vincui Vilkaičiui buvo įvestos žemės ūkio Akademijoj namų ruošos paskaitos, vienu iš paskaitininkų buvo prof. VL. Lašas. Jis iš pirmųjų savo paskaitų tą sritį iškėlė į mokslo aukštybes ir tų paskaitų klasytojų tuoj buvo suprasta, kad tai yra rimta mokslo sritis. Skleidžiami paskalai, kad žemės ūkio Akademijs susirūpino klebonijoms paruošti kvalifikuotų gospadinių, tuoj dingo. Iki tol Lietuvoje veikusios žemės ūkio ir namų ruošos mokyklos susilaukė gerų mokytojų, kurie ne tik praktiškai tą sritį pažino, bet ir mokslo šviesoj tikslų žinių įsigijo.

Suprantama, būsimos moters agronomės, namų ruošos specialybę pasirinko antrąja. Šiaip jos turėjo išklausti pilną pagrindinę dalį agronomijos mokslo. Žinoma, tą specialybę išimtinai rinkosi merginos. Joms ji geriau pritiko.

Įdomu, kad jau pirmais bolševikų okupacijos metais iš Žemės ūkio Akademijos mokslo programos tą specialybę varovai išbraukė kaip "buržuazinę ir netinkančią proletariškam mokslui". Bet jau antros bolševikų okupacijos metais nebuvo draudžiama rūpintis žmogaus mitybos klausimais. Ir Lietuvos okupantai dr. prof. VL. Lašą atžymėjo, nekludė jam dirbti.

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

SIŪSKITE
DOVANŲ SIUNTINIUS
I LIETUVĄ PER
**INTERTRADE
EXPRESS CORP.**

Pirkite pageidaujamas prekes ir atvežkite ar atsiskite jas mums. Mes mielai priimame pašto užsakymus, mes neimame specialaus mokesčio už juos.

Mūsų garantija:
**GREITAS IR PATIKIMAS
PATARNAVIMAS.**

Mes išsiunčiame siuntinį per 48 valandas ir pasiunčiame jums oficialų pašto įstaigos išduotą kvitą. Visi siuntiniai yra pilnai garantuojami ir apdrausti. Kaip įrodymą pristatymo mes jums atsiunčiame gavėjo pasirašytą kvitą. Siųskite savo siuntinius per mūsų įstaigą ir įsitikinsite, kad negali būti geresnio patarnavimo.

**INTERTRADE
EXPRESS CORP.**
125 EAST 23rd STREET
NEW YORK, N. Y. 10010

SAVI IR...

(Atkelta iš 3 psl.)

Gyvendamas Švedijoje, Kristupas Plonaitis visą laiką domėjosi lietuvišku gyvenimu ir palaikė ryšius su daugeliu lietuvių įvairiuose pasaulio kraštuose, ypač sekdamas lietuvių jūrų skautų veiklą čia Amerikoje, nes kaip tik jų eilėse jis turi daug senų ir visai naujų pažįstamų.

Savo 61-mojo gimtadienio išvakarėse rašydamas vienam prieteliui, tarpe kita ko sako: "... nors jau ir pradėjau vagoti naują gyvenimo dešimtmetį, tai tačiau jaučiuosi vis dar kaip žuvis vandenyje. O kaip iš paveldo pašonėje matosi, tai ir jachtos vairas patyrusiose rankose, ir cigaras žiaunose, vienu žodžiu — viskas kaip pridera senam jūros vilkui. Su geru vėju tikiuosi dar vieną - kitą gyvenimo aubylį išmauroti..."

Taip... Kristapuži, ne tik linkiu, bet ir tikiu, kad Tu dar daug gyvenimo aubylį išmaurotum ir kad sulauktum pačios didžiausios ir reikšmingiausios, būtent skrosti skersai Baltijos jūrą į Nepriklausomą Lietuvą, kai toks sapnas virst tikrove. Žinau, Kristapuži, Tu būsi ir čia pirmasis... Tavo patyrusi jūrų vilko ranka tikriausiai vairą pasuks tiesiog į laisvą lietuvišką Klaipėdą.

Iki tol — gero vėjo kitame Baltijos krante.

Kitas lietuviškas jūrų vilkas, Kostas Burbulis, keliais pastaraisiais metais jau beveik į krantą neišlipęs (trečiasis šturmanas — kapitono padėjėjas viename Amerikos keleiviniame laive), laiks nuo laiko vis dar "užsiregistruoja" bent žodžiu - kitu, atsiųsdamas atviruką, kitą iš įdomesnių uostų. Darbo jis turi nemažai, nes Amerikos prekybos — ir ypač keleivinis laivynas — paskutiniaisiais metais rodo labai gerą "atsigavimo" žymių. Dėlei labai didelių algų jūrininkams ir žymių išlaidų eksploatacijai, Amerikos prekybos laivynas po antrojo pasaulinio karo buvo atsilikęs nuo kitų jūrose pirmaujančių kraštų — Didžiosios Britanijos ypačingai. Dabar, geros ekonominės padėties dėka, Amerikos laivynas pradeda "atsigauti", kas ypač pastebima jūrų keleiviniame susisiekiame, kur Amerikos laivai vėl mielai laukiami, nes vėl pilnutėliai pinigų turėstų. Taip ir Kostas Burbulis, neturėdamas laiko ilgėliau stabtelėti krante, ryšius su prieteliais palaiko bent žodžiu, kitu iš uostų, kuriuose jo keleiviai praleidžia laiką ir... pinigą.

Paskutinis žodis nuo Kosto Burbulio iš Valparaiso, Čilėje, kur jam teko praleisti net Kalėdų šventes ir sutikti Naujuosius metus, o dabar ir vėl ten sustoti.

Kostas Burbulis šia proga pažįstamiems ir prieteliams siunčia geriausius linkėjimus.

Kalbant apie savus, nors ir iš labai toli, bent užuominomis

Kristupas Plonaitis ir dabar dar yra aktyvus jūrų sportininkas. Čia jį matome vairuojant savo jachtą švedijos vandenyse.

stabilkime ties svetimais, nors ir iš arti. Būtent. Sausio gale Long Beach (Calif.) uoste lankėsi švedų mokomasis laivas "Alvsnabben", kuriuo praktikos plaukiojimą atlieka apie 100 švedijos laivyno kadetų. Susidarė poniųjų komitetas, kuris paskelbė atsisaukimą į švedų kilmės amerikiečius, ragindamas kadetus ir įgulos narius kviestis į savo namus, juos pavaišinti, parodyti miestą ir apylinkes, — žodžiu, "Amerikos švedai priimkite švedijos jūrininkus". Pagalvojau, kodėl juos turi priimti vien švedai, — juk tai gali padaryti bet kas, galiu kokį kadetą pasikviesti ir aš. Maniau, kad galiu kartais pataikyti ant tokio, kuris bus buvęs Klaipėdoje ar bent plaukęs pro šalį, be to, kiekviena jūrinė informacija iš Baltijos jūros man domina, ir kasgi geriau galėtų "apšviesti", jei ne jūrininkas, kurio ne tik "namai", bet ir visas gyvenimas Baltijos jūroje. Bet... teko nusivilti. Kai nuvažiauvau prie laivo kitą dieną ir, prisistažęs būdinčiam karininkui paklausiau, ar dar yra likę

neužimtų, taigi "nepakviestų" kadetų, — gavau labai mandagų, bet apgailėtiną atsakymą, kad visi kadetai ir įgulos nariai, kiek tai leidžia jų pareigos laive, yra "išgrobstyti" į švedų šeimas...

Tas laivas — Amerikos švedų kolonijoje, čia Pacifico krante, buvo didelis įvykis, sukėlęs daug tautinio entuziazmo, pasididžiavimo, sustiprinęs tautinio išlikimo pastangas ir sutvirtinęs Amerikos — švedijos ryšius. Stebėdamas iš šalies tų "Alvsnabben" viešėjimo dienų švedų kolonijos gyvenimą, mačiau, kad tai buvo tiesiog švediška šventė...

VISAI TEISINGAI

Mokyklų inspektorius teiraujasi mokinių. Be kitko jis paklausė vieną iš būrio: — Gal tamsta man pasakysi, kam jaučiui yra reikalinga oda?

— Kaulams ir mėšai sulaikyti, kad neišbirėtų, pons inspektoriau! — lyg iš anksto klausimą žinodamas paaiškino paklaustasis.

SIMONAS STANEVIČIUS

ŠLOVĖ ŽEMAIČIŲ

Mačiau Vilnių, šaunų miestą,
Seną mokslų gyvenimą,
Nuo žemaičių beapsėstą,
Ir jų tikrą sutarimą.

Šlovė visus sujūdino
Gera tėviškei daryti,
Ir ką amžiai pagadino,
Čėsas yra sutaisyti.

Daugel metų sviets rokavo,
Mūsų žemė kaip pražuvo,
Kaip užmiršo kalbą savo
Ir užmiršo, kuomi buvo.

Tarp žemaičių vis atgijo
Garbė tėvų ir liežuvis,
Meilė tarp jų išsiliejo,
Prasidžiugo ir lietuvis.

Sveiks, Ringaudė, mūsų tėvel
Sveiks, Mindaugė, karaliūnail
Garbė jūsų skelbdink Dieve,
Kuri linksmin mumis nunai.

Sveiks būk, senas Gediminas!
Sveiks, Algirde, galingiausias!
Sveiks, Keistutai minėtinas,
Iš žemaičių ko stipriausias!

Buvot lig šiol užmiršime
Dėl daugumo neprietelių,
Štai žemaičių surinkime
Šlovė jūsų prisikėlė.

Prasidžiugo Lietų šalys
Ir gerumą sūnų savo,
Nesang greitai iš nevalios
Pražuvimo išvadavo.

Šviesi saulė užtekėjo,
Lietų nušvito pašaliai,
Rankas ant akių uždėję,
Išsiskleidė neprieteliai.

Šimtabalsis garsas lėkė,
Ilgus sparnus plasnodamas,
Nepaliaudams šaukė, rėkė,
Po pasaulį skrajodamas:

"Veizdėk, sviete nusiminęs!
Kas ten šiaurėj atsitiko —
Lietuvos senos giminės
Pražuvime sveikos liko..."

1823 m. rugpjūčio 3 d.

(Iš Simano Stanevičiaus "PASAKĖČIOS", Vilnius, 1959).

Šitaip Londone vienoj parodoj menininkas John Brathy pavaizdavo Kristaus mirtį. Visi nukryžiuojimo liudininkai aprėdyti šiuo dienu jaunuolių drabužiais, o Kristaus veidas yra toks pats, koks yra paties menininko. Susėdę žmonės žiūri į modernišką mintis ir moderniškus paveikslus.

KRISTUPAS PLONAITIS

KELIONĖ Į KINTUS

Nuo Redakcijos: Kristupas Plonaitis, žymus klaipe-
diškis, aistringas vandens — jūrų sportininkas-burioto-
jas Klaipėdoje, dabar buvusio Lietuvos garbės konsulo Er-
landsono, Goeteborge, Švedijoje, žentas — užkuryš, nese-
niai savo draugams Chicagoje atsiuntė laišką ir savo ka-
daiše rašyto straipsnio "Kelionė į Kintus" nuorašą, kuri
kaip gyvai vaizduojanti mažalietuvių žvejų būdą, čia
perspausdiname.

Klaipėdos Jūrų Skautų laivas Budys, jau atsikartotinai buvo išraižęs Baltijos jūrą — skersai ir išilgai. Lietuvos trispalvė, nuo Budžio paragės, paplevėsa-vo nevien tik gintaro pajūryje, bet ir tolimuose užjūrio vanden-nyse. Sūrainis, jau nekartą bu-vo nuprausęs Budžiui ragus ir gerokai permirkinęs vyrų kel-nes, tad nenuostabu, kad Budys, protarpiais pasukdavo savo vai-
rą — marių link. Aišku, kad ir milžiniškame Klaipėdos uoste — nuo pat pačių žiočių iki Kiaulės nugaros — užteko vandens Bu-
džiui pasisukti, bet šį kartą bu-vo numatyta, leistis į plačiasias mares ir rytų pakrantėje, prie-
šais Birkštyno rago — aplankyti Kintus.

Tos vadinamosios savaitgalio iškylos — saldžiam vandenyje — visuomet surinkdavo pilna-
skaitę įgulą, nors marėse, iš es-
mės, tokia stipri pajėga, ir ne-
būtų buvus reikalinga. Bet, ke-
lionė į Kintus, kažką tai savotiš-
ko savyje raugino.

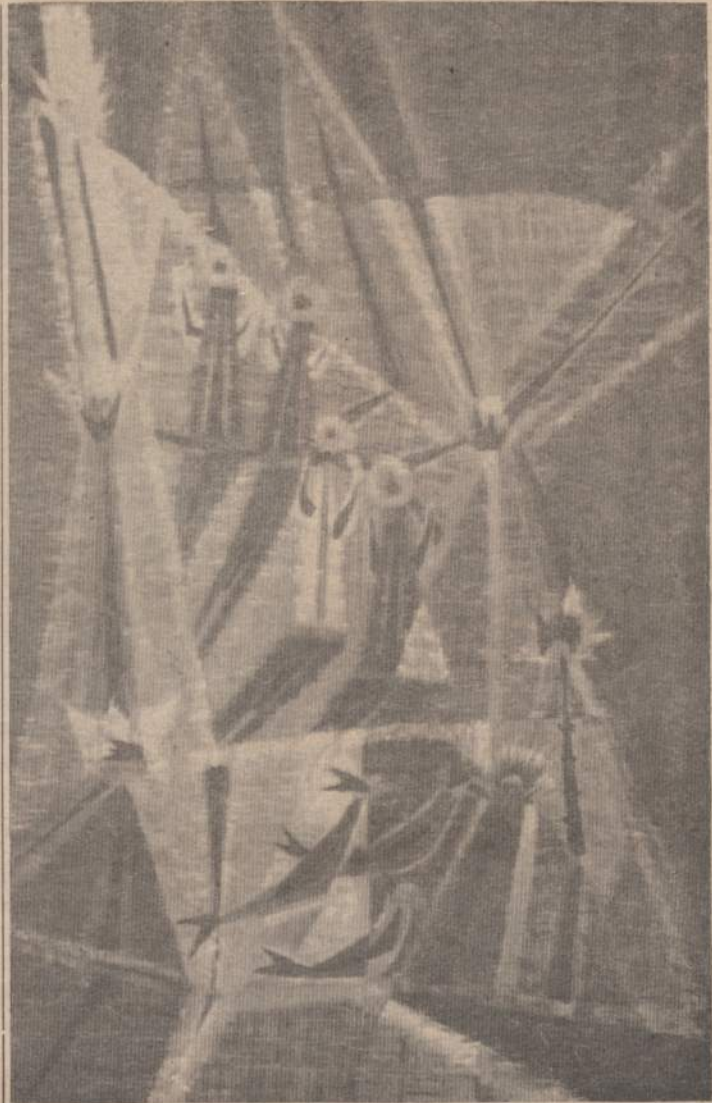
Budys marėse jau nesuskaito-
mus kartus buvo atlikęs šaunius žygius, bet dėl savo gilios gremz-
lės — apie penkias pėdas — bu-
vo priverstas laikytis giliam
vandenyje. O šitokių gilumų iki
Birkštyno rago, jau netaip
daug randasi, todėl Budys —
normomis nenoromis — turėjo
laikytis didžiųjų laivų vagoje.
Šitos giliosios vagos, tai ir tėsėsi
palei kopas — Neringą. Budys,
tose marių iškylose, dažnai per-
nakvodavo Juodkrantėje, o apie
saulėtekį, leisdavosi jau tolyn į
marias.

Budys, rytmečio rasa apraso-
jęs, pakinkytas didžiulių burių,
putodamas braukdavo pako-
piaais, palei taip vadinamą Lietu-
vos Saharą, vietomis apaugusią
tankiais pušynais, vietomis nu-
klotą baltai blizgančiais smėly-
nais. Baltuosius kopkalnius, tai
šen tai ten, kryžiaunūs takeliai
raižė, lyg margos juostos paties-
tos. Kalnų daubose, vienur ki-
tur, beržynų krūmokščiai žalia-
vo, lyg gėlės — ant stalų baltų
— išdėtos. Agilos įlankoje, kur
dribkaltis staciai į mares kren-
ta, ten tyla amžina bujoja. Gam-
tos didinga Neringa, ten prake-
leivį kviesdavo, sustot — grožy-
bės slėnyje. Ak, mielas žmo-
gau! — sustot ten tik karaliams
buvo lemta; ten pats Briedys
ramybėj viešpatavo. Ten kada
nors Karvaičiuose — lopšys lin-
gavo — ten dainius Liudovikas
Rėza gimė.

O ir rytuose reginiai žavingi.
Aušros raudonei išblyškėjus ir
saulėi kopiant vis aukštn, vaiz-
dai bematant keičias. Skaidrios
saulutės spinduliai — akute drė-
kina, o plačių marių vandenys
— sidabro drobe klostosi. Ten
gairės marių — stebuklingos,
rytų krantus į salas skaldo. Nuo
Ventragio iki Ožkopio — tik gi-
rios, šen ir ten bestūksą. Aky-
ratis, kažkaip aukštyn pakyla,

o žemė mūsų — ta žalioji —
pragrimsta į bedugnę. Dangus
ir žemė susimaišo — patvinsta
marių vandenys — į jūrą be-
kraštinę. Ten milžinai gyvena
— gyvi jie ir šiandien, jie marių
dugne saugo — sakinius ginta-
rus. Žvejų laivai, buriniai —
skraidyt — ne plaukt — suma-
ną. Vartų ir venternyčių eilių
eilės, — į tvoras žardynių pa-
virsta. Ten Gervė, ten vėl Kyras
— galuonėje nutupę, laimikio
laukia — pusryčiams — vienam
žioobrys, kitam aukšlelė — gi al-
kanas nė vienas nelieka — ma-
ružių rojuje. Ak, mielas bro-
lau? — budėk ir tu su jais, ir
laimė rytmečio alsuoki — Ne-
ringos glėbyje...

Kelionė į Kintus, jau senai
buvo galvota, tik vis kaž kaip
užsitiesė. Ir štai, vieno rugpiū-
čio savaitgalio pavakaryje, Bu-
dys, įprasta tvarka, nuo uosto
krantinės pasileido marių link.
Įgula, tikra rinktinė, vėjas pa-
lankus, status jūrinis. Praslin-
kęs prieš srovę Kiaulės nugarą,
Budys, stuoderėmis nukaišytoje
vandens vagoje, šauna pirmyn.
Prabėgus Juodkrantę, pasiekus
Vingkopį, kryptis palaužta sker-
sai marių — link Kintų bėgam.
Už kopų saulė leidžiasi. Plačio-
siose marėse, be Ventės, Nidos
ir Pervalkos švyturių, jokių ki-
tų vandens ženklų nesiranda.
Pereinama prie jūrinės naviga-
cijos — kompas, jūrlapio, logo.
Jau ir pagiris Kintiškis, kaž kur
pradingsta. Laivas šliaužia tarp
seklumų — povandeninių kal-
vų. Užsodint laivą ant seklu-
mos, tai menkas daiktas, bet ak,
pajudink tu jį man paskui. Už-
sėdęs ir sėdėk, o toks sėdėjimas
ant laivo — ant sekumos —
tikram buriuotojui — ne pake-
liui. Du vyrai priekin, abipus
rago, atraitytom rankovėm, gi-
lumą matuoja, kiti ant jūrlapio
užgulę, atydziai kelią seka, o
vairininkas, mažiausiu rankos
mostelėjimu, į naują kryptį
krenta. Bet ir srovė, ta išilginė,
kaž kur tai laivą neša skersomis.
Ir šviesos švyturių kažkur pra-
dingsta — ir žvaigždės ant dan-
gaus pranyksta. Vyrai, migla!
Visur tamsa, tik laivo žiburiai
tešviečia. Ne, miels brolau, ne
žaislas plaukt Budžiui į Kintus!
Vienam kitam galvoj gal ding-
sta — kuriems galams mums
baldytis į Kintus! Ten juk nei
uosto, nei krantinių rasi — kur
nors tankiam trušyne atsirasi...
Gilmė, kas kartą didėja, o vy-
rų įtampa — lyg tai mažėja. Bet
štai, iš karto garsas girdis —
dūžlus — lyg didžio laivo. O ten,
nematomam trušyne, kažkas ir
vėl pradėjo baubti... Tik vien-
nas šelmis šypsosi — ak vyrai —
mes jau Kintuose! Gal pats
Baublys trušynų — mus kviečia
į nakvynę. Budys, šonu pra-
šliaužia kažkokį varpstį. Vyrai,
ailis. Vairą aplink! Bures žė-
myn! Inkarą laukan! Valtelę
į marias! O kur tas krantas,

Dail. ANTANAS TAMOŠAITIS
(Iš Tamošaičio parodos Ottawoje, Kanadoje)

"Adoration" (tapyba)

klausia kas? O ten, numojo kaž-
kas ranka — ten Kristupužio tē-
viskė — ten ir Jonužio ir Miku-
žio kūtės. Kas liks laive budė-
ti? Vladužis savanoriškai, pa-
kelia ranką vyriškai — aš! O jūs
kiti, į valtį sėskit — į krantą ir-
kit — nakvynėn!

Budžio apsilankymas Kintišk-
kių jau buvo lauktas, todėl ne-
nuostabu, kad tokį retą paukštį
— jūrinę jachtą, daug kas no-
rėtų pamatyti — iš arti. Vladu-
žis, jau iš anksto ryto, prikel-
tas tapo — dviejų vyrų. Labs
ryts, jūreivi! — dovanok, mes
du — Jonužis ir Mikužis, norė-
tumėm laivą apžiūrėti. Labs
ryts, labs ryts, į laivą lipkit, nes
viens likau laive budėti. Ak tu
vištaki! Mikuži! — tai bent lai-
vas, tai ne Pozingelio klumpis!
Mikužis dėjosi žinovu, pats save
laikė — šturmonu. Tuoju už-
kliuvo už kompas būdėlės vir-
šuje. O ten vidun dar kits kom-
pasas... Mikužis žiūri, stebisi
— juk nevienodą kryptį rodo.
Viens juda Bamblės rago link,
kits vėl į Uogalinį spindį kryp-
sta? Matai drauguži — Vladas
tarė — tas viens judrus, o kits

rambesnis, tat kryptis kartais
nevienoda. Jonužis ilgai klausė-
sis, alkūne kumštelėjo Vladą.
Paimk tabak, drauguži, pasrėbk
iš šios senos raginės — nušvies-
kime akis! Matai, drauguži ma-
no, Mikužis ėda tik lapus — dėl
to jam akys raibsta ir tautija
niekus! Eik šen, Mikuži, prie-
kin — žiūrėk! Juk stiebas, —
trigubas brandinės, o kartis tai
ne šienui vežti, o virvės virvės
begalinės, apčiuopti negali, tai
tikras jūrų laivas — ar nesa-
kiaiu — Mikuži! O kur man
Kristupužis, klausia Jonužis?
Krantė, namuose pusryčiauja,
su visa įgula — septyni vyrai!
Mikuži, klausyk — į krantą
kumbrinam, ten gal jau Kristu-
pužis mūsų laukia...

Jonužis buvo, visam Kintų pa-
maryje pagarsėjęs ungurių žve-
jys, o Mikužis, tai laiks nuo lai-
ko žvejojo, arba nuklysdavo į
svetimus kraštus — laimės ieš-
koti. Jonužis ir Mikužis tai dvi
skirtingos asmenybės; vienas iš
jų tabaką uostė-srėbė, o kitas
krimto-ėdė, — bet šiaip jau, abu
geri draugai. Abu turėjo savus
(Nukelta į 6-tą psl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMASDabar yra lai-
kas tinkamai
įrengti savo
namą vasarai
ir žiemai.Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

KELIONĖ...

(Atkelta iš 5-to psl.)

laivus ir valteles. Jonužio valtelė buvo jo paties rankų padarinys — tik kiek pilvini, vienon pusėn. Jonužis iš viso mėgo užsiiminėti visokeriopa statyba, nes tūlūs meistrai, jam sugadinavo brangias lentas ir medžiagą. Per didįjį karą, Jonužis, iš ungurių žvejybos buvo tiek pralobęs, kad ties Povilų malūnu, galėjo nusipirkti ariamos žemės sklypą ir Bložių pyloje — pievos rėžį. Laiks nuo laiko, net dvi karves ir arkliuką išlaikydavo, o be to, dar prie namų ir nuosavą pamario pievutę su trušynu turėjo. Jonužis ir daržinę buvo prailginęs ir gyvenamąją persistatęs. Bet, už vislab daugiausiai buvo pamilęs žvejoti, nes krante, jį visokios keistos būtybės persekiavo. O ir kaimynai, iš pavydo, visokių žartų jam išprovydavo. Viens, antes tuo pievos paviliodavo, kits pelkėse velėnų krūvas išvartydavo, kits vėl, nieko nenuduodamas — karneliu už tvoros užkliūdavo. Tik laivo jo, pajudint nieks nedrįso. — Bet ir tos nebūtybės — kaukai — pūkiai — kažkaip tai — viena akimi į jį žiūrėjo. Kartą pievoj sieną begrėbiant, kažkoki nebūtybė, iš po nosies, šieno kupečius pašankino į orą ir lyg tai į kokią mižinišką rankovę, nulakino upmalių link, ir ant Jociškių dvaro pievų išdrailkė. O kai ant pristatytos daržinės, buvo pakėlęs naujas sparas, vieną tylią vasaros naktį, tos nebūtybės užkliuvo — ir nuvertė dvi sparų poras. Bet to dar negana. Rudeniop, kažkoks tai nutukęs šilokarčiamos mėsininkas, po kaimus lakstė — galvijų užpirkti. Kažkas tai buvo nurodęs, kad Jonužis prie marių, turįs dveigę telyčiūtę, nenorinčią buliaus, ir todėl linkęs ją parduoti. Telyčiūtė buvo raišoma prie pat namų, ant pamario pievos, o kai mėsininkas atleuteno, Jonužis su savo draugu, Kukuliu, dar nebuvo grįžę iš marių. Mumikė, viena pati namuose, nenorėjo derėtis su mėsininku, todėl šis, telyčiūtę iš visų pusių apcūpinęjęs ir lazda pabardęs, žadėjo vėliau sugrįžti, bet nesugrįžo. O kai Mumikė pavakariop, norėjo parvesti telyčiūtę namo, ši vos ant trijų kojų rėmė...

O ką tu pasakysi — Kristupuži? Pirmiau sieną nulakino, pasakui daržinę apgriovė ir pagaliau telyčiūtę subadė.

Sykį, Jonužiui, iš turgaus begrįžtant, Aukštumalo pelkėse, kažkokia ubagė užsipašė, kad pavežtų ją kartu, bent iki Vabalų žvirgždinės. O bekalbant apie visokius dūktus, ubagė išsitarė, kad būk tai esanti kažkokia knyga, iš kurios skaitant, žmogus galįs nusikratyti visokias piktas dvasias. O kas ta per knyga, jį ir pati nežinujusi. Bet vienakis Jurgelaitis, jam vėliau kartą sakęs, kad tai esanti — Mužičiaus septintoji...

Pasakyk, Kristupuži, — kur tą knygą galima gauti.

Dienos bėgyje, dar daug Kintiškių aplankė Budį, bet tokių

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, FEBRUARY 12, 1966

FELICE CARENA

Jokūbas imasi su angelu

Atsiūsta paminėti

Muzikas Juozas Bertulis išleido šešius naujus kūrinius, būtent:

Mišios šv. Jėzaus Vardo — Dviem lygiem, arba mišriem balsam ir vargonams.

Tėve Mūsų — 2 lyg. balsam. English Mass. In honor of Our Lady of Vilnius — Mišriam chorui ir vargonam.

Broliai ir sesės stovykloje — Skautiškos. Dviem balsam ir fortepionui.

Veikalui: "Margiris Punios Valdovas", muzikinė dalis. — Pagal Vinco Krėvės veikalą, scenai pritaikė Domas Velička.

Pievoje — Sopranui solo ir fortepionui.

Baltija — Aukštam balsui solo ir fortepionui.

Birutė Pūkelevičiūtė: AUKSO ŽASIS. Pasakiška trijų veiksmų komedija (eiluota). Liet. Knygos Klubo leidinys, 1965 m. Chicagoje. Viršelio ir aplankos piešinys Kazio Veselkos. Autorės B. Pūkelevičiūtės nuotrauka A. Kezio S. J. Tai nedidelė, 160 pusl. knygelė, bet išleista tikrai liuksusinė su daugybe reprodukcijų iš to paties pavadinimo spalvoto garsinio filmo, kurs Chicagoje buvo rodytas pačiame McCormick Place, o šiomis dienomis keliauja kažkur po Amerikos lietuvių kolonijas. To paties veikalo copyright autorė jau turi iš 1962 metų ir už jį 1961 metais laimėjusi PLB Jaunimo dramos konkurso pirmąją premiją. Kiek čia įdėta talentingos autorės (tai jai reikia pripažinti!) kūrybos, darbo, pasišventimo ir meilės, dėlto sunku laikyti

retenybių, kaip Jonužį ir Mikužį, Vladas daugiau nebesutiko. Ne, ir Kintuose, Jonužis ir Mikužius, iš pirštų neišlaužys. O gi, koks tas Kintų pamarys ir bebūtų — kelionė į Kintus — kažkaip tai liks gyva...

Po pietų Budys pakėlęs bures, ištraukęs inkarą, geram Aulakiui pučiant — nubraukė kopų link — įrašydamas laivo denyje naują garbingą lapą — Kelionė į Kintus.

tis visiško neutralumo, girdint kaip daugelis autorei prikaišioja, dėlko visa tai sudėjo į mums lietuviams nieko nesakančią, svetimą, turiniu ir idėja tuščią komedijaitę, kuomet turime savųjų tokių puikių apysakų ir t. t. Čia tinka vienas apibūdinimas ir autorę visiškai išteisinantis sprendimas, tai iš seniau žinomas posakis "menas menui". Jei visus tuos lietuviškumo pagėidavimus momentui pamiršime, pamatysime tikrai magišką dalyką, būtent kad ir iš paprasto laukų akmenuko, jį su didele kantrybe ir nepaprastu atsidėjimu ilgai ilgai šlifuojant galima padaryti brangakmenį — naują. Menas menui. Daugiau nieko. Tai vaizdžiai parodo knygutėje įdėtos 25 reprodukcijos to filmo aktorių ir scenų. Kurie matė šlezo "Velnio Balą", gėrėjosi tokiais sekundę kitą trukusiais efektais, kaip Antano Gustaičio akies mirktelėjimas, vandens Velnio baloje burbuliavimas, lietaus ciurksliai nuo kunigo skrybėlės ir t. p. "Aukso Žasyje" nereikia ieškoti to, ko joje nėra, tai yra minties, logikos, ypač veiksmo, turinio. Čia mi-

mika viską atstoja ir viską atlygina. Žinoma, tai yra pačios autorės režisuotame filme, o kaip knygutės tekste — neperskaičius dar nieko negalima pasakyti.

...N. E. Sūduvis. VIENŲ VIENI. Dvidešimt perkerių metų rezistencijoje. Išleido "Į Laisvę Fondas" 1964 m. Keletas tekste vinječių ir aplankas Pauliaus Jurkaus. Verta perskaityti ir tiems, kurie Lietuvai tragiškiausiais laikais buvo toli nuo jos, ir tiems, kurie patys juos gyvi pergyveno. Knyga yra istorinės kronikos pobūdžio ir apima skyrius: Kodėl vienų vieni? I. Slinktis į vakarus. II. Lūžiai iki sukilimo; III. Pasyvusis pasipriešinimas; IV. Gincluotasis pasipriešinimas; V. Moralinis pasipriešinimas; VI. Kova prieš tylą; Todėl vienų vieni... Knyga aplankoje pristatoma dviejų lietuvių tautos kankinių Balio Sruogos ir arkiv. M. Reinio pasakymais:

"Į Lietuvą žiemuojančią einu. Prie kryžkelių stovėsiu smūtkeliu, Mižinkapiuos varpais nakčia skambėsiu, Kad speiguose po stora miline Neliautų plakus Lietuvos širdis". (Balys Sruoga)

"Neliūdėkime. Nukankintieji kovoja drauge su mumis... Jie stipriai mūsų gretas... Tebus pašlovininti nenusilenkę prieš netiesą".

M. Reinys, Vilniaus arkivyskupas Vladimiro kalėjime. J. Pr.

ARKLIENA SU BALNU

Karo metu žmogus užėjo į valgyklą ir užsakė kepsnį. Kai jam atnešė tą kepsnį, jis bandė piauoti, bet peilis neįveikė.

— Ei, žmogau, sušuko jis pardavėjui, — juk čia arklienos man davei.

— Tikrai čia arkliena, — ramiai atsakė pardavėjas. — Dabar visi valgo arklieną ir nesiškundžia.

— Gal būt, — sako valgytojas. — Tačiau kitą kartą, kai duosi arklienos, nusiimk bent balną.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrausties nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Rūkoriaus testamentas

Honolulu laikraščio "Star Bulletin" reporteris Mark Waters, 56 m., prieš mirdamas plaučių vėžio liga parašė savo testamentą, kurs ištiesai buvo atspausdintas minėtame laikraštyje.

"Cigaretės buvo mano mirties priežastis", pradeda Waters, toliau nupasakodamas, kaip rūkyti pradėjęs tebebūdamas 14 metų amžiaus ir visą laiką rūkęs po 2 pokeliu cigarečių per dieną užsitraukdamas.

"Aš rūkiau nepaliaudamas. Mano viduriai pradėjo sopėti, ir nakties metu turėdavau keltis kas valandą ar pusę valandos išgerti pieno ir išrūkyti cigarete."

"Ar mano istorija sulaukys bent vieną nuo rūkymo, aš nežinau, bet aš abejoju. Kiek ir pamokslavau, nė vienas manęs nepaklausė ir nemetė rūkyti. Visuomet taip yra. Manau sau, kad pasitaiko kitiems, bet nepasitaikys tau. Bet kai jau gauni plaučių vėžį — te Dievas gelbsti"...

Waters savo testamentą baigė žodžiais: "Man nebėra mažiausios vilties. Viskas per vėlu. Galbūt dar nepėvelu tau". Parašęs šiuos žodžius, jis šeštąją dieną mirė.

Pavojingasis amžius tarp 6 ir 18 mėnesių

Net Montessori metodą sumušė vienas Kanados psichiatras. Doktoras Carl Stern, Montrealio ir Ottavos universitetų profesorius, pareiškdamas, kad žmogaus rūpesčiai ir depresijos prasideda jau tarp 6 mėnesių ir 18 mėnesių amžiaus, dėlto amžius nuo pusės metų iki pusantų metų yra pats pavojingiausias ateities charakteriui susiformuoti. Kadangi tame amžiuje vienintelis artimiausias kūdikio draugas yra motina, tad nuo motinos jis persiima kaip geras taip blogas nuotaikas. Ypač skaudžiai į kūdikio charakterį atsiliepia motinos nebuvimas.

Dr. Stern, atvykęs su paskaitomis į Los Angeles, judomais paveiksiais (filmais) parodė kūdikių veidus su tokiomis melancholiškomis išvaizdomis, kaip suaugę žmonės kada yra liūdni, nusiminę, melancholiški ir nelaimingi. Didžiausioji kūdikių prislėgto ūpo ir melancholijos priežastis esanti, kada jis netenka savo motinos, jai mirus ar atsiskyrus, ar kitaip kūdikį apleidus. Bet nereikia nė to, sako psichiatras. Užtenka, kad motina būtų susikrėtusi, neatydi, išsiblaškiusi ir pan., ir kūdikis reaguoja panašiai kaip kad ji būtų jį apleidusi.

"Niekas dar nežino, dėlko tas laikotarpis tarp pusės ir pusantų metų yra tiek svarbus žmonėms emociniam išsivystymui suaugus", sako doktoras, nes iki pusės metų ir po pusantų metų vaikas motinos nebuvimą ar jos nervuotą nuotaiką "gana lengvai" pakelias.

Prieš kelis metus paveiksle matomas jaunuolis prarijo 6 colių rėželį. Tas rėželis pateko į apendiksą ir apaugo. Jam buvo padaryta operacija ir ilgus metus išnešiotas rėželis išimtas.

Svoris daug nereiškia Tik saugotis nutukimo

Kiek medicina pribaugino žmones su svorio padidėjimu, o štai Harvardo mokslininkas Dr. Carl Seltzer sako, kad per daug svorio nieko nereiškia (Overweight is all right), tik reikia saugotis "tikro nutukimo".

Dr. Seltzer sako, kad jo tyrinėjimai rodo, jog "mirimų ratos labai nežymiai tepadaugėja iki aiškaus nutukimo linijos".

Kur tokią liniją išvesti? Tai linijai išvesti šis mokslininkas yra išdirbęs savo pavadintą "Seltzer indeksą". Pavyzdžiui, vyras virš 25 metų amžiaus, 5 pėdų ir 10 colių aukščio, būdamas stambaus kūno sudėjimo, neturėtų sverti daugiau kaip 179 svarus, tačiau ir sverdamas iki 216 svarų toks žmogus dar nesutrumpina savo amžiaus.

Moteris, sakysim 5 pėdų ir 3 colių, stambaus sudėjimo, normaliai gali sverti 142 svarus, bet ji taip pat gali sverti

iki 157. Ne kiek svarų daugiau ar mažiau žmogus sveria, bet kiek po savo oda turi taukų yra tikrasis nutukimo mastas, rašo daktaras Seltzer Naujosios Anglijos medicinos žurnale.

Komunistai keičia žmones į kavą, sviestą ir trašas

Dar viena mūsų amžiaus gėda bus įrekoruota istorijoje, tai komunistų uždarbiavimas iš savo suimtų ir kalinamų žmonių, juos iškeičiant į tvirtą valiutą ir būtinas reikmenis.

Neperseniai JAV-bės nupirko iš Fideljo Castro didelį skaičių Kubos komunistų kalėjimuose pūdomų žmonių, sumokėdamas daug milijonų dolerių. Castro biznis paskatino Ulrichą, komunistų apsėstos rytinės Vokietijos satrapą panašiai pasipelnyti.

Žiniomis iš Berlyno, Vakarinė Vokietija pirkė iš rytinės Vokietijos komunistų 2,600 kalinių sumokėdama už kiekvieną žmogų po \$10,000 ekvivalentą. Bet Vakarų Vokietija sumokėjo ne pinigais, o prekėmis — kava, citrinomis, sviestu ir trašomis!

Vakarų Vokietija esą pirkty ir daugiau žmonių, bet pradeda prisibijoti, kad sugundyti tokia pelninga prekyba komunistai pradės žmonių medžioklę, ypač vakariečių, kas galėtų mainų biznį labiau išplėsti.

TAUTYBĖS MEKSIKOJE

Apie 50 proc. Meksikos gyventojų yra metisai — baltųjų ir indėnų mišinys. Jų procentas didėja, o indėnų mažėja. 1900 metais indėnų buvo 62 proc., o 1957 metais apie 27 proc.

Baltieji daugiausia yra ispanai. Indėnai sudaro didelę daugumą gyventojų pietinėse krašto valstybėse.

Žymiausios indėnų grupės yra aztekai, majai, zapotekai, taraskai, otomiai, mazatekai ir totanakai.

Ispanams XVI amžiuje užkariaujant Meksiką, buvo apie 250 indėnų kalbų ir tarmių, iš kurių daugiau kaip 60 visiškai išnyko. Išlikusios yra 33 skirtingos indėnų kalbos grupės.

Per Samoa salas praužė nepaprastai stiprus uraganas. Jis nugriovė namus ir nusinešė į nežinią apie 20 gyventojų. Tėvų ir namų netekę našlaitis verkia.

RECEPTŲ
SPECIALISTAI
J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai
IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

ANGLIŠKI SVEIKINIMAI IR
SVEIKINIMO KORTELEŠ
ĮVAIRIOM PROGOMS.

DANA kvepalai ir odekolonai.
FABERGE kvepalai ir odekolonai
įvairių rūšių.

Fanny May saldainiai.

2557 West 69th Street

TEL. PR 6-4363

MAISTO SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Geriausias amerikoniškas
maistas. Garantuojamas
pristatymas.

Gausite gavėjo pasirašytą
kvitą.

SIUNTINYS 412 \$26.40

10 sv. kvietinių miltų, 5 sv.
rūkytų lašinių, 5 sv. ryžių.

SIUNTINYS 417 \$36.25

10 sv. cukraus, 10 sv. kvietinių
miltų, 10 sv. ryžių, 10 sv.
kiaulės taukų.

SIUNTINYS 411-A \$38.25

1/4 sv. degintos kavos, 1/4
sv. olandiškos kakao, 1 sv.
šokolado, 2 1/2 sv. margarino,
2 1/2 sv. kvietinių miltų, 2 1/2
sv. ryžių, 1/4 sv. olandiško
EDAM sūrio, 2 1/2 sv. puikiausių
rūkytų lašinių, 2 1/2 sv.
maisytu džiovintu vaisių, 1/2
sv. datulių, 1/2 sv. fygy, 1 1/2
sv. rinktinių sausainių ir
vaflių.

Prašykite mūsų veltui gauna-
mų katalogų.

INTERTRADE
EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
New York, N. Y. 10010

PINIGAI Į U.S.S.R.

Jūs esate saugūs
tik su firma, kuri
turi leidimą

TIKTAI GRAMERCY duoda
jums tuos visus patarnavimus
ir garantijas.

PILNA GARANTUOTA: Visi
persiuntimai yra pilnai garan-
tuoti ir apdrausti.

TURI Bankų ir Apdraudos
Departamento LEIDIMĄ.

APDRAUSTA: \$20,000.00.

TIESIOGINIS Užsienio Preky-
bos Banko Maskvoje AGENTAS.

GREIČIAUSIS PRISTATYMAS:

Išmokama maždaug per 14 dienų.

ISMOKAMA PILNAI: Be
jokių atskaitymų. GRAMERCY

visada duoda jums oficialų

U.S.S.R. kvitą pasirašytą gavėjo.

Kursas: 9 Rubliai už \$10.00.

Iki \$30.00 — \$2.75.

Virš \$30.00 — 10%.

GRAMERCY SHIPPING, INC.

744 Broad St. Newark, N. J.

Rašykite angliškai ar rusiškai

pilnų Maisto, Audeklų ir

Dovanų Katalogams.

Puikiausi Vakarų valstybių

produktai:

Gr. 305 FILLING \$22.00

20 sv. kvietinių miltų, 9 sv.

ryžių.

Gr. 303 Economy Staple \$26.00

20 sv. kvietinių miltų, 4.5 sv.

ryžių, 2 1/4 sv. kiaulienos taukų,

2 1/4 sv. bekono.

GRAMERCY

118 E. 20th St. New York 10016

ISTEIGTA 1945.

BIZNIERIAI KURIE GARSINASI

"NAUJIENOSE" — TURI GERIAUSIĄ

PASISEKIMA BIZNYJE

GARSINKS IR

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

PATARIMAI MENO SKAUTAMS

Likti dailininku šiais laikais labai lengva: reikia tiktai panorėti (daug kas nori). Nereikia laukti, kol barzda užaugs, kaip dabar madoje įstojant į Art Institutą. Reikia išvykti į gamtą ir piešti ar tapyti gamtoje, tarytum, kaip prancūzai impresionistai darydavo prieš šimtą metų. Super modernistams saulė atstoja ir beismonte elektros lemputė. Gamtoje dirbant barzda ir ilgi "peisai" užaugs iki pageidaujamo dimensijų. Tada visi žinos, kad esi avangardo narys, atseit, labai didelis dailininkas ir visokio absurdo orakulas.

Iš savo 40 metų gamtoje darbo patyrimo galėčiau duoti keletą praktiškų patarimų naujokams bei mėgėjams.

Kaip pasiruošti

Piešti niekas dar neišmoko nesimokęs iš gamtos arba iš daiktų. Nemokėdamas piešti nieko nenupieši ir nenutapysi, nes tapyba yra niekas daugiau, kaip piešimas dažais. Dirbti gamtoje malonu ir sveika, kai gražus pavasaris ir spalvingas ruduo. Fizinė mankšta pakelia ūpą. Pavasarį ir rudenį uodai nekanda. Nemalonumą padaro tiktai lietus arba stiprus vėjas. Įrankiai labai paprasti: reikia turėti tiktai dėžutę, sakysime, 12x16 colių, kurioje viskas sutelpa: dažai, teptukai, terpentinas, aliejus ir trejetas drobės lentelių (12x16). Dar reikia turėti popieriaus blaknotą eskyzams pasidaryti. Didelė drobė nepatogu nešti, nes vėjas gali nuo molberto nuversti ir paveikslą atspausti ant žolės. Tada ne tiktai sugadins šedevrą, bet ko gero, galima kelnes ar sionelį dažais ištepti... Didelės drobės naudojo tiktai dideli dailininkai, profesionalai, kaip Redfield, Waugh, Ryder ir kt. gamtovaizdžių tapytojais. Prie didelės drobės lauke dirbant reikia stovėti. O su mažo formato etiudams tapyti dėžute patogu: gali panaudoti ir molbertą, sulankstomą kėdukę atsistėti, jeigu nori. Prof. Adomas Varnas arba velionis W. Churchillis visuomet lietsargį naudodavo lauke dirbdami, kad saulė nekludytų akims. Galima apsieiti ir be lietsargio, — lietuje nepiešiama. Kepurė reikalinga, kad nosies saulė neįdegtų ir saugoti rankas, kad vietoje sėdint per daug neapkeptų.

Dabar pradėdamas darbas

Visų pirma reikia pažvelgti į dangų, kad žinoti, ar greit bus lietus. (Pavasarij tai netikėtai ateina). Be to, dangus nusprendžia šešėlių atspalvį. Reikia stebėti šešėlius, nes saulė greit keičia šviesos poziciją, ypač kai dienos ilgos. Pavyzdžiui, kai pradėdi piešti, saulė bus kairėje

pusėje, o po poros valandų, bus jau dešinėje pusėje. Tavo paveiksle šešėliai ir šviesos pasiliks ten, kur buvę, nes tu negali jų kaitalio. Jeigu užėjęs būrys žiūrovų sustos ir paklaus: "Mister, tavo šešėliai ne vietoje", nesupyk, bet paaiškink kaip atsitiko. Nesiginėyk su žiūrovais dėl Picasso. Jį visi žino, ir neišsigąsk, jeigu paklaus: ar ilgiai trunka paveikslą nupiešti, ir ar esi mėgėjas, ar profesionalas, ar parduodi ir už kiek. Visi taip klausia.

Dirbk ant viso paveikslu kartu

Svarbu neskubant pasirinkti vertingą ar įdomų daiktą savo paveikslui: atvirą lauką, ar uždara peisažą (mišką), ar šiaip kokį miesto kampelį, kaip dažnai daro dail. V. Vizgirda. Reikia rasti dėmesio punktą, kad nebūtų kelių su dėmesiu konkuruojančių "kandidatų". Pirmiausia anglimi nupiešk daiktus ant drobės, tada skystu neutraliu dažų pakartok tas pačias linijas ir nudulkink likusias anglies dulkes. Tada jau dėk dažus ant drobės kartu: kur šviesos, ten šiltus dažus, o ten, kur šešėliai — vėsius, nežiūrint to, kaip šviesa keistųsi, laikykis ten, kur pradėjai. Dangų visų pirma padenk mėlynais šviesiais dažais, nes būtu nesąmonė dangų piešti tarp medžių šakų. Jeigu dangus mėlynas, nenutepk vien mėlynu dažu. Maišyk ultramariną, kobaltą arba thalo su baltu. Dangus niekad nėra vienokio mėlynumo, ypač ties horizontu esti rausvas, žalsvas ar ultramarinas, bet niekad plokščias.

Spalvų perspektyva

Perspektyvoje yra formos ir linijos ir atvirkščiai, bet taip pat yra ir spalvų perspektyva. Juo daiktas toliau, tuo spalva darosi šviesesnė ir pilkesnė ties horizontu. Horizonte spalva mėlyna arba mėlsvai žalsva, nes toumoje susilieja spalvos į firštą masę. Kalnai toumoje šviesiai mėlyni ir nedaug tamsesni už dangų. Vėšios spalvos traukia į gilumą, o šiltosios artėja, nes jos šviesios, stiprios. Taip pat spalvas reikia mokėti derinti pagal jų ritmą ir jų "kompensuojančią" prigimtį, kad išgauti harmoniją, kad šiltosios spalvos neužstebtų vėsiųjų spalvų arba priešingai. Reikalingas ritmo balansas. Kad ir šviesiausias debesis negali būti šviesesnis už arti esantį objektą. Tai patikrinti galima paėmus gabalą balto popieriaus ir palaikius jį prieš debesį. Kontrastas bus stebėtinai. Šešėliai ant smėlio arba kelio yra purpuriniai, jeigu dangus žalsvas, — mėlyni, kai dangus turi šilto elemento. Ryto saulė žalsva, vakaro saulė labiau

oranžinė, žinoma, visuomet su visa plejada kitų dažų bei spalvų. Visuomet taikyk, palygink spalvas, kad jos būtų tinkamai supilkintos ir suderintos su žemės daiktais. Žolė gali turėti begales atspalvių ir tie atspalviai susidaro iš kelių spalvų komponentų. Reikia turėti dažus, iš kurių galima išgauti visas kitas spalvas: Viridian, Cadmiumus, šviesų, šviesesnį; Burnt Sienna, Alizariną, Ultramariną, Cobaltą, Thalo mėlyną arba žalią, Yellow Ochra, Light ir Red Cad. Aišku, baltas visada reikalingas.

Nebandyk iškart užbaigti vieno daikto. Tai baisi klaida. Dirbk truputį čia, truputį šičia; išgaut šviesiausią šviesą ir tamsiausią vietą. Baltas yra šviesiausias, bet niekad neturi būti vienas baltas, kaip niekad lauke juodas nėra tikrai juodas, tai todėl, kad saulės šviesa lauko spindulius ir daro atspindžius į daiktus. Jeigu tavo spalvų perspektyva bus gera, tai galėsi ranką įkišti į paveikslą, — bus trijų matavimų, matysi tolumą.

Kūryboje negalima pasinaudoti Dievo metodais, todėl pačiam reikia mokėti kurti. Jeigu jūsu paveikslas ir turėtų visas technines kvalifikacijas, bet jeigu jis bus, anot švaisto, kaip virta žuvis — "negyvas", nebus priimtas į Panteoną. Bet jeigu jūs esate genijus, tai nereikia viso to malonumo. Imi ir dirbi kaip patinka. Tave supras tik tokie, kaip tu.

Aasargumo dėliai

Niekad nereikia neatsiklausus įsibrauti į svetimą gėlių darželį ar į farmerio sodybą. Mudu su kolega kartą farmeris pasitiko su šautuvu. Kai pasiprašai ir paaiškini kas esi ir ką nori daryti, tai nuosavybės savininkas ne tik leidžia piešti, bet neretai ir pietų pasikviečia.

Prof. Šmakštas

Vyksta parodos

Dail. JONO RIMŠOS paroda Čiurlionio galerijoje Chicagoje rytoj baigiasi. Daug meno mėgėjų jau matė šią aukšto meninio lygio parodą ir išsinešė gražių įspūdžių, bet kas dar nematė, turėtų pamatyti. Daugiau tokių progų gali nebūti. Paskutinėmis žiniomis 15 paveikslų nupirkta.

— Chicagos Meno Institute vakar buvo atidaryta Florence Schoenborn ir Samuel Marx — meno kolekcionierių — paroda. Išstatyta 45 įvairių dailininkų darbai.

Parodos atidarymo išvakarėse muziejaus direktorius Maxon skaitė dvi paskaitas Fullerton salėje.

— Ottawoje, Kanadoje, Little Theatre Art Gallery nuo vasario 10 iki 20 d. vyksta dail. Antano Tamošaičio kūrinių paroda. Išstatyta 15 aliejinių darbų, 15 akvarelių ir 5 litografijos.

— Antano Brazdžio skulptūros paroda vyksta Londone Hamilton Art Gallery. Brazdys yra baigęs Chicagos Meno Instituto, dėsto skulptūrą Londone.

120 metų nuo garsios amerikietės gimimo

Mary Cassatt — Motinos portretas

Viena iš garsiausių moterų dailininkių Mary Cassatt, mirė Paryžiuje 1926 metais sulaukusi 81 metų amžiaus. Ji gimė 1845 m. Pensilvanijoje, netoli Pittsburgho. Išvykusi į Paryžių mokytis dailės, tenai ir pasiliko iki mirties. Į JAV tik porą kartų buvo atvykusi su savo giminėmis pasimatyti.

Mary Cassatt buvo "motinų ir vaikų" tapytoja. Naudojo aliejinius dažus nemažiau, kaip ir pastelę. Pomokikliniais metais impresionistams savo skaičiumi daugėjant ir atsimitant nuo akademijos, ji kaip ir daugelis kitų, domėjosi japonų grafika bei spausdiniais. Vėliau jos kūrybinis siužetas pasidarė sėslus, o dar vėliau ji tapydavo išimtinai žmones, vaikus, jų motinas, gatvės bei tearo tipus, žodžiu, kas Paryžiuje buvo aktu.

Mary Cassatt, "atėjūnė", pasidarė viena iš populiariausių moterų dailininkių ne tiktai Prancūzijoje, bet ir Vakarų Europoje bei JAV. Jai buvo ruošiamos parodos muziejuose, muziejais ir privatiems meno kolekcionieriams pirkto jos paveikslus. Tiesa, ji laikoma impresioniste nuo pradžios iki mirties. Buvo netekėjusi. Savo viloje Paryžiaus priemiestyje turėjo tarnaites, kurios tvarkė josios vilą ir padėjo dirbtuvėje. Ji pati rūpinosi tiktai kūryba, ji tuom ir gyveno. Josios namus aplankydavo žymūs žmonės ne tik iš Paryžiaus, bet ir užsieniečiai. Ji buvo griežto tiesaus būdo, užsispyrusi ir į jokių kompromisus nesileisdavo. Kai garsusis portretų tapytojas John Sargent atvyko iš Londono Mary Cassatt aplankyti, tai ji jo neįsileido dėl to, kad Sargentas kartą jai pasakęs, jog josios kai kurie portretai "baisūs".

Ji sakydavo: "Meno negalima išmokti. Išmokti galima tiktai piešti ir technikos. Kurti reikia pačiam išmokti." Ji mirė apakusi.

VEDUSIŲ TARPE

Ji: Tu kiekvieną kartą girtas! Girtas buvai jau tą dieną, kai mane vedei!

Jis: Taip!! Be sąmonės buvau girtas!